

İsrail İşgalciliğinin Diğer Yönü; Denizden İşgal

Fatih Arsu, 8 Temmuz 2025

Allah 'ım! Fayda vermeyen ilimden sana sığınırım.

- Hz. Muhammed (s.a.v.)

ÖZET

Çağımızın ve belki de tüm zamanların en hukuksuz işgali denince akla ilk önce İsrail'in Filistin işgali gelir. Bu işgal öyle bir işgaldır ki herkes bunun uluslararası hukuka aykırı olduğunu bilir de bir şey yapmaz/yapamaz. Bu nedenledir ki İsrail işgalciliği her türlü uluslararası itiraza rağmen hâlâ devam etmektedir. Hâl böyle olunca, yani İsrail işgalciliği devam ededururken ortaya bu işgalin çeşitli farklı yönleri çıkıyor. İşgalin ortaya çıkan en önemli yönlerinden biri de şüphesiz İsrail'in Filistin'in denizini de işgal etmesidir.

İsrail'in, Filistin denizini işgal etmesi Filistin'in kara ülkesinin işgal edilmesi gibi doğrudan Filistin egemenliğine bir saldırı manasına gelmektedir. Bu aykırılık ise çoğu zaman gündeme gelmiyor. İsrail'in, Filistin denizinden haksız bir biçimde ne kadar yararlandığı tam olarak bilinmiyor. Bahse konu haksız yararlanmadan kaynaklı olarak İsrail'in kazandığı paralar milyar, hatta trilyon dolar seviyesindedir. İşte tam da bu noktada Filistin denizinin önemi biraz daha akla geliyor. Bu nedenle İsrail tarafından Filistin denizinin işgal edildiği ve hâlâ işgal edilmekte olduğu unutulmamalıdır. Herhangi bir sessizlik uluslararası hukuk tarafından "rıza" anlamında kabul edilebilir. Bu nedenle İsrail işgalciliği her yönüyle gündemde tutulmalı ve başta akademik düzeyde olmak üzere her anlamda bilimsel metinler aracılığıyla insanlığın hafızasında sağlam bir yer bulması için çalışılmalıdır.

Başta da dediğimiz gibi İsrail'in, Filistin'i denizden de işgal etmesi Filistin'i karadan işgal etmesi gibi uluslararası hukuka tamamen aykırıdır. Lakin uluslararası hukukun yaptırım gücünün olmaması, daha doğrusu ülkelerin egemenlikleri ile çatışması dolayısıyla İsrail işgalciliğinin devam etmesinin önüne geçilemiyor. Biz de bu yazımızda bu konuyu anlatmaya/yazmaya çalıştık.

Anahtar Kelimeler; İsrail İşgalciliği, Filistin Denizi, Uluslararası Hukuk, Uluslararası Deniz Hukuku

ABSTRACT

When it comes to the unlawful occupation of our age and perhaps of all times, the first thing that comes to mind is the Israeli occupation of Palestine. This occupation is such an occupation that everyone knows that it is against international law but doesn't/cannot do anything. For this reason, the Israeli occupation continues despite all kinds of international objections. When this is the case, that is, when Israeli occupation continues, various different aspects of this occupation emerge. One of the important aspects of the occupation that emerges is undoubtedly Israel's occupation of Palestine's sea.

Israel's occupation of the Palestinian Sea, like the occupation of the landlocked country of Palestine, directly means an attack on Palestinian sovereignty. This anomaly is often not brought to the agenda. It is not known exactly how much Israel has unjustly benefited from the Palestinian Sea. The money Israel has earned as a result of this unjust benefit is in the billions, even trillions of dollars. It is precisely at this point that the importance of the Palestinian Sea comes to mind a little more. Therefore, it should not be forgotten that the Palestinian Sea has been and is still being occupied by Israel. Any silence can be considered as "consent" by international law. For this reason, Israeli occupation should be kept on the agenda in every field and efforts should be made to find a solid place in the memory of humanity through scientific texts in every sense, especially at the academic level.

As we said at the beginning, Israel's occupation of Palestine from the sea is completely against international law, just like its occupation of Palestine from the land. However, due to the lack of sanctioning power of international law, or rather its conflict with the sovereignty of countries, it is not possible to prevent the continuation of Israeli occupation. We tried to explain/write about this issue in this article.

KeyWords; Israeli Occupation, Palestinian Sea, International Law, International Law of the Sea

Giriş

Filistin meselesi ve İsrail işgalciliği şimdiye kadar sayısını bilmediğimiz kadar yerde ve şekilde yazıldı; Filistin'e ilk insanın ne zaman geldiğinden 7 Ekim sonrası artan İsrail işgalciliği ve soykırımcılığına kadar Filistin tarihi, Balfour Deklarasyonu'ndan Trump'ın tehcir planına kadar işgal diplomasisi, Hz. Muhammed'in (s. a. v.), Miraç'a çıkmasından Filistinlilerin cihadına kadar Filistin'in dini yönü ve dahi Filistin yemeklerine¹ kadar pek çok konu yazıldı. Tüm bu konuların yazılması İsrail işgalciliğinin birbirinden önemli kısımları ve yönleri ile alakalıdır. Lakin İsrail işgalciliğinin bir yönü var ki sürekli unutuluyor ya da gözden kaçıyor/kaçırılıyor. Bu önemli konu da Filistin denizinin de İsrail tarafından işgal edilmesidir. İşte tam da bu noktada bu çalışmamız gündeme geliyor.

Bilindiği gibi uluslararası hukukta bir yönetimin devlet sayılması için üzerinde egemenliğin bulunduğu kara parçasının olması gerekmektedir. Bu unsura "ülke" denmektedir. Ülke, devletin üzerinde mutlak egemenliğin olduğu kara parçasıdır. Lakin devletlerin egemenlikleri sadece kara parçaları üzerinde gündeme gelmiyor. Bahse konu egemenlik karada olduğu gibi havada, denizde ve hatta uzayda bile gündeme gelebilir.

İşte tam da bu noktada akla Akdeniz'e kıyısı olmasına rağmen Filistin'in neden denizde egemen olmadığı ya da denizdeki egemenliğin konuşulup yansıtılmadığı gelmektedir. Bunun sebebi ise çok basit, nasıl İsrail Filistin'i karadan işgal ediyorsa aynı şekilde denizden de işgal etmektedir. Denizden işgalin ise kara işgalinden çok daha vahim bir tarafı var; herhangi bir devletten İsrail'in kara işgalciliğine yapıldığı gibi denizden işgaline bir itiraz gelmemektedir. İtiraz gelmesi bir yana ileride detaylı olarak işleyeceğimiz üzere İsrail, Filistin Denizinden çaldığı gazı çeşitli ülkelere satmak da hatta bazı ülkeler üzerinden de satabilmeye çalışmıştır.

Bu çalışmamızda Filistin'in, İsrail tarafından yine kara ülkesinde olduğu gibi deniz ülkesinin de her türlü uluslararası hukuk normu çiğnenerek nasıl işgal edildiği işlenecektir. İki ana başlık ve bir tali başlık olacak şekilde Filistin meselesinin tarihi boyutundan, Filistin Devletinin uluslararası hukuktaki statüsünden ve Filistin Denizinden bahsedeceğiz. Bahse konu yazının ortaya çıkmasında katkısı olan her türlü yazılı, görsel ve işitsel kaynak gösterilecektir.

¹ Mona Zahed, Tabkha: Enkaz Altından Tarifler (Kitaptan eleştiri için değil, aksine övünç maksadıyla bahsedilmiştir.)

<https://harici.com.tr/gazete-bir-cadirda-yazilan-filistin-yemek-kitabi/> (İlgili internet bağlantısından bahse konu yemek kitabının yazarı Mona Zahed ile yapılan röportaj vardır. Okunması şiddetle önerilir.)

1-) Filistin Meselesi ve Uluslararası Hukukta Filistin Devleti

A-) Filistin Meselesi

Filistin meselesi hem dini hem siyasi yönleriyle 20. yüzyılın başlarından itibaren uluslararası siyasetin ve diplomasinin en tartışmalı ve zorlu konularının başında gelmiştir. Bu mesele, yani İsrail işgalciliği sorunu temel olarak Filistin topraklarında yaşayan Araplar ile bahse konu topraklarda bir Yahudi devleti kurmak isteyen Siyonist harekete mensup kişiler arasındaki kavgaya/çatışmaya dayanır. Siyonist harekete mensup Yahudiler değil de kişiler diyorum, çünkü siyonist harekete başta Evangelistler olmak üzere pek çok yapı ve topluluk destek vermektedir.

Osmanlı Dönemi ve Siyonizm: Filistin toprakları 1517'den 1917'ye kadar Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenliği altında bir bölgeydi. Bu dönemde bölge, daha çok Müslüman Araplardan müteşekkil bir nüfusa sahipti. 19. yüzyılın sonlarından itibaren Avrupa kıtasında yükselen antisemitizm (Yahudi karşıtlığı) karşısında Yahudiler arasında Siyonist düşünce gelişti. Theodor Herzl öncülüğünde Siyonist hareket, Yahudiler için Filistin'de bir devlet kurmayı amaçlamaktaydı. Bu amaçla Filistin'e göçler başladı, ancak göçler 1900'lerin başlarında henüz sınırlı bir etkideydi.

Birinci Dünya Savaşı ve İngiliz Mandası: 1917 yılında İngiltere, Balfour Deklarasyonu ile Filistin'de bir Yahudi devleti kurulmasını destekleyeceğini Uluslararası topluma ilan etti. Aynı zamanda Araplara da Osmanlı egemenliğine isyan etmeleri karşılığında bağımsızlık vaat etmişti. Savaş sonrasında İngiltere, Filistin'i Milletler Cemiyeti mandası olarak yönetmeye başladı. 1920-1940 yılları arasında Yahudilerin bölgeye göçleri artarken, bu durum Araplar arasında hoşnutsuzluğa, tepkiye ve isyanlara yol açtı. Bu tepkilerin sonucunda ortaya çıkan 1936-1939 Arap İsyanı, İngiliz yönetimi tarafından bastırıldı.

İsrail Devleti'nin Kuruluşu ve Nakba (Felaket): 1947'de Birleşmiş Milletler, Filistin topraklarını Yahudi ve Arap devletleri olmak üzere ikiye bölmeyi öngören bir tasarı (181 sayılı karar) sundu. Yahudiler tasarıyı kabul etti, Araplar ise reddetti. 1948'de İngiltere mandası sonlandırdı ve İsrail Devleti kuruldu. Bu olayları Arap-İsrail Savaşı (1948), İsrail'in topraklarını genişletmesi ve 750 binden fazla Filistinlinin zorla yurtlarından edilmesi takip etti. Yaşanan bu olayı "Nakba" (Felaket) olarak isimlendirilir. Bu sürecin sonunda Batı Şeria Ürdün'ün, Gazze ise Mısır'ın egemenliğine geçti.

1967 Savaşı ve İşgal Dönemi: 1967'deki Altı Gün Savaşı'nda İsrail, Batı Şeria, Gazze, Doğu Kudüs, Golan Tepeleri ve Sina Yarımadası'nı işgal etti. Bu savaş, Filistin sorununun kapsamını genişletti ve bu topraklarda milyonlarca Filistinli işgal altında yaşamaya başladı. Aynı zamanda Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ), silahlı mücadeleyi başlattı ve Filistin devletinin kurulmasını hedefleyen en etkili yapı haline geldi.

Bariş Süreci ve Oslo Anlaşmaları: 1987'de birinci intifada yaşandı. Bu halk hareketi, uluslararası toplumun gözlerini yeniden Filistinlilerin yaşadığı sorunlara yöneltti. 1993'te Filistin Kurtuluş Örgütü ile İsrail arasında Oslo Anlaşmaları imzalandı. Bu anlaşmalar, karşılıklı tanıma, sınırlı bir Filistin yönetiminin kurulması ve iki devletli çözümü içeriyordu. Ancak süreç, 1995'te İsrail Başbakanı Yitzhak Rabin'in suikasta uğraması ve Filistin topraklarının işgal edilmesinin artmasıyla sekteye uğradı.

2000'ler: İkinci İntifada ve Gazze Ablukası: 2000 yılında İsrail Başbakanı Ariel Şaron'un Mescid-i Aksa'yı ziyareti sonrası ikinci intifada başladı. Bu dönem, önceki dönemlere göre daha şiddetli çatışmalara sahne oldu. 2005'te İsrail Gazze'den tek taraflı olarak çekildi, ancak 2006'da seçimleri kazanan Hamas'ın Gazze'de kontrolü ele geçirmesi sonrası İsrail ve Mısır, bölgeye ağır bir ambargo uygulamaya başladı. Bu tarihten itibaren Gazze, sık sık İsrail saldırılarına sahne oldu.

Son Gelişmeler (2020'ler): Son yıllarda ABD'nin daha da İsrail yanlısı politikaları, Arap devletlerinin İbrahim Anlaşmaları yoluyla İsrail ile normalleştirilmesi, ABD tarafından Kudüs'ün İsrail'in başkenti olarak tanınması ve Batı Şeria'daki yasa dışı yerleşimlerin artması, iki devletli çözüm çabalarını boşa çıkartmış olup İsrail'in Filistin'in tamamını işgal etmek istediği gün yüzüne çıkmıştır. Filistin içindeki Gazze'nin Hamas Yönetimi ve Batı Şeria'nın da FKÖ Yönetimi tarafından kontrol edilmesi ile ortaya çıkan siyasi bölünme de çözüm sürecini zorlaştırmaktadır. 2023-2025 yıllarında artarak yaşanan İsrail'in Gazze saldırıları, binlerce kişinin hayatını kaybetmesine neden olmuş, İsrail'in geniş çaplı askeri saldırıları büyük yıkımlara yol açmıştır. Bu durum, uluslararası toplumda hem insani hem siyasi tepkilere neden olmuştur.

B-) Uluslararası Hukukta Devlet ve Filistin Devleti

Ba-) Uluslararası Hukukta Devlet

Uluslararası hukuk bakımından devlet, kendi iç işlerinde bağımsız, dış ilişkilerde ise diğer devletlerle eşit statüde ilişki kurabilen egemen bir yapı/yönetim olarak tanımlanır. Bu

tanım, 1933 tarihli Montevideo Sözleşmesi'nin 1. maddesinde yer alan dört temel unsur ile somutlaştırılmıştır: sürekli bir nüfus, belirli bir toprak parçası, etkin bir yönetim ve diğer devletlerle ilişki kurma kapasitesi. Sürekli nüfus, devletin halkını oluştururken; belirli toprak parçası, devletin egemenlik yetkisini kullandığı coğrafi alanı ifade eder. Etkin yönetim unsuru, devletin kamu düzenini sağlayan ve yetkisini etkin biçimde kullanan bir otoriteye sahip olmasını; dış ilişkiler kurma kapasitesi ise, devletin uluslararası hukukta bağımsız bir tüzel kişilik olarak varlık göstermesini ifade eder.

Bu unsurların varlığı, bir yapının devlet olarak kabul edilebilmesi için yeterlidir; ancak tanınma, özellikle uluslararası örgütlere katılım ve diplomatik ilişkilerin kurulması açısından büyük önem taşır. Tanınma konusunda iki temelde görüş mevcuttur: Deklaratif teoriye göre bir varlık, yukarıdaki unsurları taşıdığı sürece tanınmasa da devlettir; kurucu teoriye göre ise bir varlık ancak diğer devletler tarafından tanındığında devlet sıfatını kazanır. Günümüzde çoğunlukla deklaratif teori benimsenmektedir. Kosova gibi kimi örneklerde, devlet olma unsurlarının varlığına rağmen sınırlı bir tanınma, bu devletlerin uluslararası platformlarda etkinliğini kısıtlamaktadır. Buna karşın, Tayvan gibi bazı yapılar ise uzun süredir fiilen bağımsız bir devlet gibi faaliyet göstermekte ancak sınırlı diplomatik tanınma nedeniyle tam anlamıyla devlet statüsüne sahip olamamaktadır. Dolayısıyla uluslararası hukukta devlet, sadece siyasi bir yapı değil, aynı zamanda belli şartlara bağlı olarak oluşan hukuki bir statüye sahip tüzel bir kişilik olarak kabul edilmektedir.

Bb-) Uluslararası Hukukta Filistin Devleti

Uluslararası hukukta Filistin Devleti'nin statüsü, 20. yüzyılın ortalarından itibaren karmaşık ve çok katmanlı bir durum dönüşmüştür. Filistin, 1917'deki Balfour Deklarasyonu ile birlikte, Birleşik Krallık'ın manda yönetimi altına girmiş ve o günden sonra bölgede Arap nüfusunun hakları ile Yahudi nüfusunun hakları arasında sürekli bir çatışma ve gerilim ortaya çıkmıştır. 1947'de Birleşmiş Milletler (BM), Filistin'in bir kısmını Yahudi devleti için, diğer kısmını ise Arap devleti için ayıran bir çözüm önerisi hazırlayıp sunmuş, ancak bu öneri Arap devletleri ile Filistinliler tarafından reddedilmiştir. 1948'de İsrail'in kurulduğu dönemde, bu çözüm planının dışlanmasıyla birlikte, Ortadoğu'daki politik çatışma ve gerilim daha da tırmanmış ve Filistin toprakları üzerinde egemenlik iddiaları güçlenmiştir. İsrail'in 1948'deki bağımsızlık ilanı, sadece İsrail Devleti'nin kurulumunu değil, aynı zamanda bölgedeki Arap nüfusunun da büyük bir kısmının yerinden edilmesine sebebiyet vermiştir.

Filistin halkının bağımsızlık mücadelesi 1960 lı yıllardan itibaren daha organize bir hale gelmiş ve Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) de bu mücadelenin öncüsü olmuştur. FKÖ, 1964 yılında Arap Birliği tarafından kurulan bir örgüt olarak, Filistin halkının ulusal haklarını savunmayı gaye edinmiştir. 1974 te Arap Birliği, FKÖ'yü Filistin in tek meşru temsilcisi olarak kabul etmiş olup Filistin, 1975 te BM deki gözlemci statüsünü kazanmıştır. 1988 yılında Filistinliler, Cezayir de Filistin Devleti ni ilan etmiş ve bu ilan, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından büyük oranda tanınmıştır. Yine de BM'nin Filistin i tam üyeliğe kabul etmesi mümkün olmamış, bunun yerine Filistin, 2012 yılında BM Genel Kurulu tarafından gözlemci devlet statüsüne yükseltilmiştir. Bu durum, Filistin in bağımsızlık statüsünün önemli bir adımı olsa da İsrail in karşı çıkması ve Güvenlik Konseyi nde Amerika Birleşik Devletleri gibi veto uygulayabilecek ülkelerin varlığı nedeniyle bu tanımın sınırlı bir etkisi olmuştur.

Uluslararası hukuk açısından, Filistin Devleti nin statüsü, İsrail ile devam eden çatışmalar, toprakların durumu ve egemenlik hakları gibi birçok unsura dayanır. İsrail in Batı Şeria ve Gazze üzerindeki kontrolü, Filistin in toprakları üzerinde tam egemenlik kurmasının önündeki en büyük engeldir. Batı Şeria, İsrail in kurduğu yerleşim yerleriyle bölünmüş durumdadır. Gazze ise 2007 yılından beri Hamas'ın yönetiminde olsa da bu bölge de İsrail in hava, kara ve deniz ablukası altındadır. Bu durum, Filistin in toprak bütünlüğünü ve egemenliğini etkileyen en kritik faktörlerden biridir. Uluslararası toplumda bazı ülkeler Filistin i bağımsız bir devlet olarak tanımış, ancak bu tanıma genellikle diplomatik ilişkilerde ve birçok forumda sınırlı kalmıştır. Örneğin, Avrupa Birliği nin bazı üyeleri Filistin i bağımsız bir devlet olarak tanımış, ancak tam anlamıyla uluslararası düzeydeki tüm devletler bu tanımayı kabul etmemiştir.

1993 yılında imzalanan Oslo Anlaşmaları, Filistin e sınırlı bir özerklik tanımış ve Batı Şeria ile Gazze de Filistin Yönetimi nin kurulmasına olanak sağlamıştır. Ancak Oslo Anlaşmaları, kalıcı bir barış çözümüne ulaşmadan birçok sorunla karşılaşmış, özellikle hukuk dışı yerleşimlerin yayılması, Kudüs'ün statüsü, mültecilerin geri dönüş hakkı ve sınırların belirlenmesi gibi sorunlar çözülmemiştir. Ayrıca, İsrail in güvenlik bahaneleri ve hukuk dışı yerleşim politikaları, Filistin in ulusal egemenliğini zayıflatmış, bu durum da uluslararası hukuk açısından Filistin in bağımsızlığı yolunda en büyük engel teşkil etmiştir.

Filistin Devleti nin statüsü, uluslararası hukuk açısından sadece devletin tanınmasıyla değil, aynı zamanda devletin sınırlarının belirlenmesi, egemenlik haklarının kabul edilmesi, kaynakların kontrolü ve halkın kendi kaderini tayin hakkı ile de ilgilidir. Ancak, iki devletli

özümün uygulanabilirliği, büyük ölçüde İsrail ile Filistin arasındaki çatışmanın sonlanmasına bağlıdır. Günümüzde, Filistin in devlet statüsü hâlâ tartışmalı bir mesele olup, bölgedeki siyasi ve askeri durum, bu statünün uluslararası düzeyde nasıl kabul edileceğini büyük ölçüde etkilemeye devam etmektedir.

2-) Uluslararası Deniz Hukuku ve Filistin Denizi

A-) Uluslararası Deniz Hukuku Hakkında Genel Bilgi

Aa-) Giriş

Uluslararası deniz hukuku, denizlerin, okyanusların ve denizle ilgili doğal kaynakların yönetimi, korunması ve düzenlenmesi amacıyla geliştirilmiş, uluslararası toplum ve siyaset düzeyinde kabul görmüş bir hukuk dalıdır. Bu alanın temelleri, eski çağlara kadar uzanmaktadır. Modern manada deniz hukuku, özellikle Orta Çağ'dan sonra denizcilik faaliyetlerinin artmasıyla daha fazla önem kazanmıştır. 17. yüzyılda denizlerin serbest kullanımı, deniz yollarının güvenliği ve denizcilik hakkındaki ilk uluslararası anlaşmalar, deniz hukukunun temellerini atmıştır. Ancak, uluslararası deniz hukukunun bugünkü şekli, 20. yüzyılın ikinci yarısında büyük bir değişim geçirmiştir. En önemli dönüm noktalarından biri, 1982 yılında kabul edilen Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (UNCLOS) olmuştur. Bu sözleşme, dünya denizlerinin kullanımını, deniz sınırlarını, denizaltı kaynaklarını, çevreyi koruma yükümlülüklerini ve deniz güvenliğini düzenleyen kapsamlı bir çerçeve sunmuş ve uluslararası deniz hukukunun temel belgesi haline gelmiştir.

UNCLOS, deniz alanlarını farklı bölümlere ayırarak her bölgedeki hakları ve sorumlulukları belirlemiştir. Bu bölümler arasında karasuları (kıyı devletinin egemenliği altındaki deniz sahaları), ekonomik bölge (kıyı devletinin deniz kaynakları üzerinde özel hakları olan, 200 deniz miline kadar olan sahalar), uluslararası sular (açık deniz olarak bilinen, hiçbir devletin egemenliği altında olmayan sahalar) gibi tanımlar yer alır. Kıyı devletlerinin bu bölgelerdeki egemenlik hakları ve kullanım hakları, deniz hukukunun en önemli unsurlarından biridir. Bunların yanında, denizaltı kaynaklarının keşfi ve kullanımı, deniz kirliliğiyle mücadele, deniz kazaları ve deniz korsanlığının önlenmesi gibi konular da bu hukuk dalının kapsamına girer. UNCLOS, denizlerin barışçıl amaçlarla kullanılmasını teşvik ederken, aynı zamanda deniz kirliliğini önlemek, deniz canlılarının korunmasını sağlamak ve deniz yoluyla yapılan ticaretin güvenliğini artırmak amacıyla devletler arasında uluslararası işbirliğini teşvik amacına sahiptir.

Modern anlamda uluslararası deniz hukuku, sadece devletlerin denizlerdeki haklarını düzenlemekle kalmaz, aynı zamanda deniz çevresinin korunmasını da hedefler. Bu amaçla, deniz kirliliğinin önlenmesi için çeşitli uluslararası anlaşmalar yapılmış ve denizlerin sürdürülebilir şekilde kullanılmasını sağlamak için çevresel standartlar belirlenmiştir. Örneğin, denizlerdeki kimyasal ve petrol kirliliğini önlemeye yönelik çeşitli sözleşmeler ve protokoller kabul edilmiştir. Bunun yanı sıra, deniz biyolojik çeşitliliğinin korunması, deniz yaşamının sürdürülebilir yönetimi ve balıkçılık faaliyetlerinin düzenlenmesi gibi konular da uluslararası deniz hukukunun önemli alanlarıdır.

Uluslararası deniz hukuku, deniz kaynaklarının adil bir şekilde paylaşılmasını sağlamak, deniz yollarında barışı ve güvenliği tesis etmek, deniz çevresini korumak ve denizlerdeki ekonomik faaliyetleri düzenlemek için küresel işbirliğine dayalı bir hukuk sistemidir. Amacı, devletler arasındaki denizle ilgili ihtilafları barışçıl yollarla çözmek, denizlerin serbest kullanımını güvence altına almak, deniz kaynaklarının korunmasını sağlamaktır. Bu çerçevede, uluslararası deniz hukuku, sadece devletler arasında değil, aynı zamanda özel sektör, uluslararası organizasyonlar ve diğer aktörler arasındaki ilişkileri düzenleyerek denizlerin küresel düzeyde etkili bir şekilde yönetilmesine katkı sağlamayı amaçlar.

Ab-) İç Sular (Internal Waters)

İç sular, bir devletin kara ülkesinin bir parçası olarak kabul edilen ve karasularının ölçülmeye başlandığı temel çizginin (Genellikle en düşük gelgit çizgisidir.) kara tarafında kalan su kısmıdır. Limanlar, haliçler, körfezler, nehir ağızları ve iç göller bu kapsamdadır. Bu alanlarda kıyı devleti, tıpkı kara topraklarında olduğu gibi **tam egemenlik** hakkına sahiptir. Yani yabancı gemilerin bu sularda bulunması ancak kıyı devletinin izniyle mümkündür. Zararsız geçiş” hakkı bile burada geçerli değildir. Bu nedenle iç sular, ulusal sınırların bir parçası olarak görülür ve uluslararası hukukun deniz yetki alanlarından en korunaklı olanıdır. Kıyı devleti, iç sularda yargı, güvenlik, gümrük, çevre ve diğer tüm konularda mutlak denetim sahibidir.

Ac-) Karasuları (Territorial Sea)

Karasuları, kıyı devletinin kıyısından başlayarak **12 deniz miline kadar** uzanan deniz alanıdır. Bu bölgede devletin **egemenlik hakları** iç sularda olduğu gibi geçerlidir; yalnızca denizdeki kısmı kapsar. Karasuları içinde bulunan deniz yatağı, toprak altı ve su sütunu kıyı devletinin egemenliğine tabidir. Ancak, **uluslararası deniz trafiği** açısından önemli bir istisna olan

zararsız geçiş hakkı” tanınır. Bu hak dolayısıyla, yabancı gemiler kıyı devletinin güvenliğini tehdit etmeden, hızlı ve kesintisiz bir şekilde karasularından geçiş yapabilir. Kıyı devleti, güvenliğı tehdit eden durumlarda bu geçişi kısıtlayabilir veya yasaklayabilir. Karasuları sınırı belirlenirken, kıyı özellikleri, adalar ve bazı özel durumlar dikkate alınarak temel çizgi hesaplaması yapılır.

Ad-) Bitişik Bölge (Contiguous Zone)

Bitişik bölge, karasularının hemen ötesinde yer alır ve **24 deniz miline kadar** uzanabilir. Yani bu alan, karasularından itibaren 12 deniz millik bir şeridi kapsar. Bitişik bölgede kıyı devleti, **tam egemenlik hakkına sahip değildir**. Ancak belirli yasal düzenlemeleri uygulama yetkisine sahiptir. Bu yetkiler; gümrük, vergi, sağlık ve göçle ilgili düzenlemelerin ihlal edilmesini önlemek ve cezalandırmakla sınırlıdır. Kıyı devleti, bu bölgede denetim yapabilir ve suç teşkil eden eylemleri önlemek amacıyla müdahalede bulunabilir. Uluslararası deniz trafiğı genellikle serbesttir, ancak kıyı devleti bu bölgedeki faaliyetleri izleyebilir ve gerekli durumlarda müdahalede bulunabilir.

Ae-) Münhasır Ekonomik Bölge (MEB / EEZ)

Münhasır Ekonomik Bölge, karasularının ötesinde yer alan ve kıyı devletine özel ekonomik haklar tanıyan **200 deniz miline** kadar uzanan sahadır. Bu bölgede kıyı devleti, yalnızca egemen haklara (sovereign rights) sahiptir; tam egemenlik söz konusu değildir. Egemen haklar, deniz yatağı, toprak altı ve su sütunundaki **doğal kaynakların araştırılması, işletilmesi ve korunması** ile sınırlıdır. Petrol, doğal gaz, balıkçılık, enerji üretimi gibi faaliyetlerde kıyı devletinin izni gereklidir. Diğer devletler bu alandan serbest geçiş yapabilir, ancak kaynakları kullanamazlar. Ayrıca çevresel koruma, bilimsel araştırmalar gibi konularda da kıyı devletinin düzenleme hakkı vardır.

Af-) Kıta Sahanlığı (Continental Shelf)

Kıta sahanlığı, kıyı devletinin kara ülkesinin (Toprağının) deniz altındaki doğal uzantısıdır. Bu bölge, **en az 200 deniz mili** uzaklığa kadar otomatik olarak kıyı devletine aittir. Eğer jeolojik olarak kıta sahanlığı daha uzun ise, bu mesafe **350 deniz miline** kadar uzatılabilir. Kıta sahanlığı yalnızca deniz yatağı ve toprak altını kapsar; su sütunu ve yüzey suları EEZ kapsamına girer. Kıyı devleti burada **yaşayan olmayan doğal kaynaklar** (petrol, doğal gaz, madenler vb.) üzerinde egemen haklara sahiptir. Ayrıca, kıta sahanlığında yapay yapılar kurabilir ve araştırmalar yapabilir. Kıta sahanlığı ilan edilmeden de var olan bir hak olarak

tanınır. Eğer sahanlık 200 deniz milinden daha uzun ise, kıyı devleti Birleşmiş Milletler Kıta Sahanlığı Komisyonu na başvurarak uzatma talebinde bulunmak zorundadır.

Ag-) Açık Deniz (High Seas)

Açık denizler, hiçbir devletin egemenliğinde olmayan ve **herkesin kullanımına açık** olan deniz alanlarıdır. EEZ nin ve karasularının ötesinde yer alır. Açık denizlerde tüm devletler eşit haklara sahiptir. Bu haklar arasında seyrüsefer, balıkçılık, bilimsel araştırma, kablo ve boru hattı döşeme gibi faaliyetler yer alır. Ancak, bu özgürlüklerin kullanımı diğer devletlerin haklarına zarar vermemelidir. Açık denizler, "denizlerin serbestliği" (freedom of the seas) ilkesine göre yönetilir. Burada çevrenin korunması, kaçakçılık ve korsanlıkla mücadele gibi konularda uluslararası işbirliği esastır. Açık denizlerde yargı yetkisi geminin bayrak devleti tarafından kullanılır. Kural olarak hiçbir devlet, açık denizleri kendi kontrolüne alamaz.

Ah-) Uluslararası Deniz Yatağı (The Area - International Seabed Area)

Uluslararası Deniz Yatağı (The Area), kıta sahanlıklarının ötesinde yer alan deniz tabanı ve altını ifade eder. Hiçbir devletin egemenliğinde değildir ve **insanlığın ortak mirası** olarak kabul edilir. Bu alanın yönetimi, **Birleşmiş Milletler Uluslararası Deniz Yatağı Otoritesi (ISA)** tarafından yürütölür. Otorite, burada yapılan maden arama ve işletme faaliyetlerini denetler, çevresel etkileri gözetir ve faaliyetlerin insanlığa eşit fayda sağlayacak şekilde yürütölmesini sağlar. Mangan nodülleri, kobalt, nikel ve diğer stratejik minerallerin çıkarılması bu kapsamda değerlendirilir. ISA lisans vererek bu faaliyetleri düzenler ve deniz çevresinin korunmasını ön planda tutar.

B-) Uluslararası Deniz Hukukunun Filistin Denizine Uygulanması

Uluslararası hukuk bağlamında, Filistin'in sahip olduğu ve sahip olabileceği deniz alanları, dünya genelinde uygulanan deniz haklarıyla ilgili kurallar/teamüller/antlaşmalar çerçevesinde şekillenir. Filistin'in deniz sahaları, Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (UNCLOS) gibi uluslararası anlaşmalara, özellikle de denize kıyısı olan devletlerin deniz üzerindeki haklarına dair hükümlere dayanmaktadır. UNCLOS, deniz sahalarını, kara suları, münhasır ekonomik bölge (MEB) ve kıta sahanlığı gibi farklı alanlara ayırarak her devlete, kıyı çizgisinden belirli bir mesafeye belirli kurallar çerçevesinde egemenlik hakları tanımaktadır. Bu haklar, denizlerden elde edilebilecek doğal kaynakların kullanımı, deniz taşımacılığı, balıkçılık ve diğer deniz üzerindeki/içindeki/altındaki faaliyetleri kapsar. Ancak, Filistin in

sahip olduğu deniz alanları, İsrail in bölgedeki askeri, idari ve ekonomik kontrolü altında olduğu için ciddi sınırlamalara tabidir, adeta yok sayılmaktadır.

Filistin in sahip olduğu deniz sahaları, esas olarak Gazze Şeridi'nin kıyılarında gündeme gelmektedir. Gazze Şeridi'nin uzunluğu yaklaşık 40 kilometre olup, Filistin in denizle doğrudan bağlantı kuran tek kara parçasıdır. Bahse konu kıyı boyunca Filistin, deniz sahalarına ilişkin çeşitli haklara sahiptir. Ancak, Filistin'in deniz sahaları üzerindeki egemenlik hakları, İsrail in işgalci politikaları nedeniyle büyük ölçüde kısıtlanmıştır. İsrail, Gazze kıyılarında sıkı bir denetim uygular ve bu durum, Filistin'in balıkçılık ve diğer deniz kaynaklarından yararlanma hakkını ciddi şekilde engellemekte olup uluslararası deniz hukuku ile ilgili antlaşmaları/kuralları yok saymaktadır. 2000 li yıllardan itibaren İsrail, Gazze nin deniz sınırlarını sıkı bir şekilde denetleyerek, Filistinli balıkçıların açık denize çıkmalarını sınırlamıştır/engellemiştir. Gazze'nin kıyılarındaki deniz sahalarının uzun mesafelerle kısıtlanması, Filistin'in ekonomik olarak en önemli sektörlerinden biri olan balıkçılığı büyük ölçüde etkilemiştir. Bunun yanı sıra, deniz taşımacılığı ve diğer deniz taban kaynakları, İsrail in Gazze Şeridi üzerindeki kontrolü nedeniyle etkin ve verimli bir şekilde kullanılamamaktadır.

Filistin'in deniz alanlarına dair egemenlik hakları, aynı zamanda Filistin in devlet statüsüne dair uluslararası tanınma ile doğrudan ilişkilidir. Filistin, Birleşmiş Milletler de 2012 yılında gözlemci devlet statüsü kazanmış olsa da tam anlamıyla bağımsız bir devlet olarak tanınmamaktadır. Bu durum, Filistin in deniz alanları üzerindeki egemenlik haklarının tanınması ve bu hakları savunması noktasında önemli bir engel teşkil etmektedir. UNCLOS a taraf devletler, deniz sınırları belirlerken kıyı uzunluğu ve kara sularının genişliği ile ilgili haklara sahiptir. Ancak, Filistin in devlet olarak uluslararası alanda tanınmaması, onun deniz alanlarına dair haklarını savunmasını ve bu alanlar üzerinde tam egemenlik kurmasını zorlaştırmaktadır. Filistin'in deniz alanları, sadece kara suları ile sınırlı değildir, aynı zamanda kara sularının ötesinde de münhasır ekonomik bölge (MEB) ve kıta sahanlığı gibi alanları da içermektedir. Bu tür deniz alanları, deniz altı kaynaklarına, enerji üretim kapasitesine ve balıkçılıkla ilgili zengin kaynaklara sahip olma potansiyeline sahiptir.

Filistin in deniz alanları, özellikle Gazze kıyılarındaki deniz yatağında bulunan doğal gaz ve diğer enerji kaynakları açısından büyük bir stratejik öneme de sahiptir. 2000 li yıllarda, Gazze açıklarında büyük miktarda doğal gaz rezervlerinin bulunduğu yönünde bazı jeolojik keşifler yapılmıştır. Ancak, bu kaynaklardan yararlanmak, İsrail in askeri ve ekonomik kontrolü nedeniyle mümkün değildir. İsrail, Gazze'nin kıyılarındaki deniz sahalarını hem

askeri hem de ekonomik olarak kontrol etmektedir. Bu durum Filistin'in kendi doğal kaynaklarından yararlanma kapasitesini ciddi bir şekilde sınırlamaktadır.

Bir başka önemli konu ise, Filistin'in deniz alanlarındaki haklarını savunmak için uluslararası arenada daha fazla destek bulması gerektiğidir. Filistin, bu haklarını savunurken, özellikle gelişmiş ülkeler ve bölgesel aktörlerden destek almayı hedeflemektedir. Ancak, uluslararası tanınma ve diplomatik destek, Filistin'in bu hakları kullanabilme kapasitesini belirleyecek temel unsurlardır. Filistin, deniz alanlarını bağımsız bir şekilde yönetebilmesi için devlet olarak tanınmakta ve BM üyeliği gibi uluslararası diplomatik adımlar atılmaktadır. Tüm bunların yanında uluslararası alanda Filistin'in deniz haklarına dair tam bir güvence sağlanması için, barış süreçlerinin ve çözüm çabalarının daha ileri bir seviyeye geçmesi gerekmektedir. Filistin'in deniz sahaları üzerindeki hakları, gelecekteki barış süreci ve çözüm çabalarına bağlı olarak şekillenecektir. Bu çerçevede, Gazze'deki deniz sahaları, Filistin'in ekonomik kalkınması açısından kritik ve yüksek derecede öneme sahiptir. Ayrıca, deniz sahalarının yönetimi, bölgedeki genel barış ve istikrarın sağlanması için de önemlidir.

Sonuç olarak, Filistin'in sahip olduğu ve sahip olabileceği deniz sahaları, uluslararası hukukun temel ilkeleri, Filistin'in devlet statüsü, İsrail'in bölgedeki askeri hakimiyeti/işgali ve bölgesel barış çabalarına bağlı olarak karmaşık ve zorlu bir yapıya sahiptir. Filistin'in deniz sahaları üzerindeki hakları, mevcut durumda ciddi sınırlamalarla karşı karşıya olsa da, gelecekteki diplomatik süreçler, bölgesel çözüm çabaları ve uluslararası tanınma ile şekillenecektir. Filistin'in bağımsız bir şekilde deniz sahalarını yönetebilmesi ve bu alanlardan faydalanabilmesi, ancak Filistin devletinin uluslararası alanda tanınması ve barışçıl bir çözüm sağlanmasıyla mümkün olacaktır.

3-) İsrail ve Filistin Denizi'ndeki Kaynaklar

İsrail'in Filistin'e ait deniz sahalarından çıkardığı doğal gaz, yaptığı balıkçılık ve diğer ticari faaliyetler, uzun yıllardır uluslararası hukuk, bölgesel dengeler ve insan hakları açısından büyük tartışmalara ve ihlallere sebebiyet vermektedir. Filistin'in deniz sahaları, özellikle Gazze Şeridi'nin kıyıları, büyük doğal gaz rezervleri ve balıkçılık açısından önemli bir ekonomik potansiyele sahipken, İsrail'in bu bölgedeki işgali ve askeri kontrolü, Filistinlilerin bu kaynaklardan faydalanmasını önemli oranda engellemektedir. Gazze kıyılarındaki deniz sahaları, tarihsel olarak Filistinli balıkçılar için önemli bir geçim kaynağı olmuş, aynı zamanda deniz altı kaynakları bakımından zengin bir bölge olarak, bölgesel ekonomik ve stratejik önem

taşımıştır. Ancak, İsrail'in bölgedeki denetimi ve işgali, bu potansiyelin büyük ölçüde kısıtlanmasına ve sömürülmesine yol açmıştır.

Filistin'in deniz sahalarındaki doğal gaz rezervleri, özellikle 2000 li yıllarda yapılan jeolojik araştırmalarla büyük bir stratejik değer kazanmıştır. 1999'da İsrail'in Noble Energy şirketi, Gazze Şeridi'nin 10-12 deniz mili açığındaki Gaza Doğal Gaz Sahası'nı keşfetmiştir. Bu keşif, bölgenin enerji kaynakları açısından büyük bir ekonomik potansiyele sahip olduğunu göstermiştir. Bu alanlarda Filistinlilerin doğrudan bir hakka sahip olmasını engelleyen İsrail'in askeri ve siyasi müdahaleleri, bu kaynaklardan faydalanmayı imkânsız hale getirmiştir. Filistin, Gazze Şeridi'nde bulunan bu doğal gaz yataklarından faydalanmak için uluslararası bir çözüm arayışına girse de İsrail, bu kaynakları kontrol altında tutmakta ve Gazze'ye yakın deniz sahalarını yalnızca kendi enerji çıkarları doğrultusunda kullanmaktadır. Bu durum İsrail'in bu doğal gaz yatakları üzerindeki egemenliğini/işgalini, Filistin'in ekonomik kalkınmasını doğrudan etkilemektedir. Filistin'in bu kaynaklardan yararlanamaması, aynı zamanda Gazze'deki elektrik krizinin ve ekonomik darboğazın sürmesine neden olmaktadır.

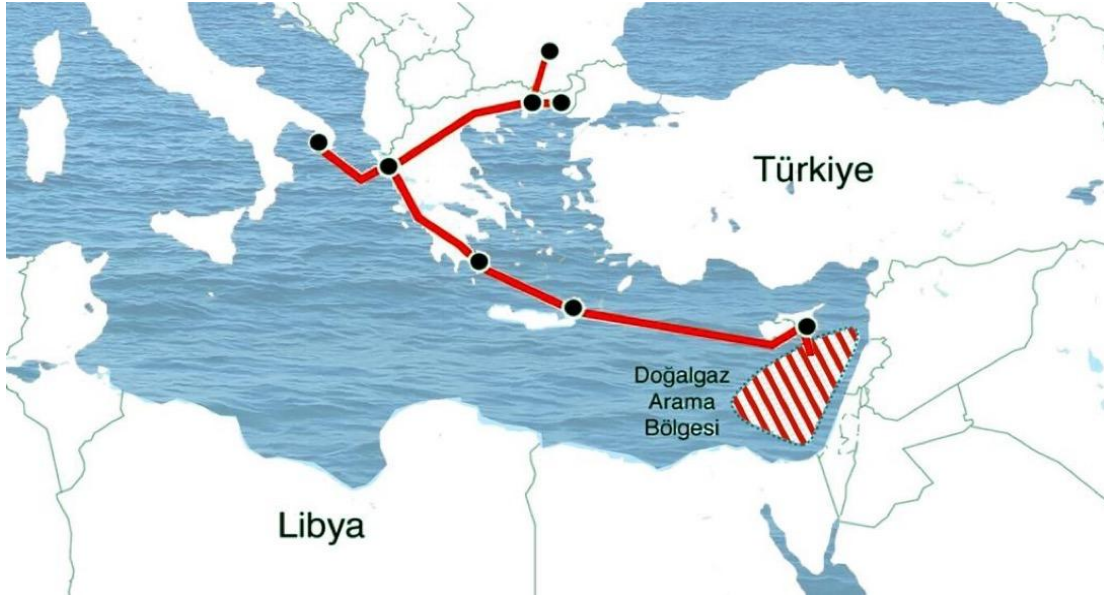
Bunun yanı sıra, Gazze'nin balıkçılık sektörü, bölgedeki en önemli geçim kaynaklarından biridir. Gazze kıyılarında balıkçılık, hem yerel halk için temel bir gelir kaynağı hem de bölgesel bir ticaret etkinliği olarak önemli bir rol oynamaktadır. Ancak, İsrail'in uyguladığı deniz sınırı kısıtlamaları ve ablukalar, Filistinli balıkçıların denizden yeterince yararlanabilmelerini engellemektedir. 1990 lardan itibaren, özellikle 2000 li yılların başından itibaren, İsrail, Gazze kıyılarındaki deniz alanlarını 3 deniz miliyle sınırlayarak, balıkçılık yapacak alanı büyük ölçüde kısıtlamıştır. Bu sınır, zamanla 6 deniz miline kadar düşürülmüş ve 2010 lardan itibaren, bu mesafe giderek daha da daralmıştır. İsrail, Gazze kıyılarının 6 deniz mili dışındaki sahaları, kendi askeri kontrolü altında tutmakta ve bu alanlarda balıkçılığın yapılmasına izin vermemektedir. Bu kısıtlamalar, balıkçılık sektörünün verimliliğini düşürmekte ve bölgedeki balıkçılar için büyük bir ekonomik zorluk yaratmaktadır. Filistinli balıkçılar, denizin derinliklerine ve balıkların daha yoğun olduğu sahalarla ulaşamayınca, yeterli miktarda balık tutamarak gelir kayıplarına uğramaktadırlar.

İsrail'in Gazze kıyılarındaki deniz sahalarına uyguladığı kısıtlamalar, aynı zamanda deniz ticaretini de olumsuz etkilemektedir. Gazze, özellikle deniz yolu ile yapılacak ticaret için önemli bir liman ve ulaşım noktasıydı. Ancak, İsrail'in deniz sahalarındaki kontrolü, Filistin'in uluslararası ticaret yapabilmesini büyük ölçüde engellemektedir. Gazze'nin deniz yoluyla dış dünyaya açılabilmesi için gerekli olan deniz yolları ve limanlar, İsrail tarafından kapalı

tutulmakta ve Gazze den yapılacak ticaretin önüne geçilmektedir. 2007 den itibaren, Gazze deki limanlar İsrail tarafından tamamen kapatılmıştır. Bu, Gazze nin dış ticaret kapasitesini sıfırlamış ve Filistin in ekonomisini olumsuz yönde etkilemiştir. Ayrıca, İsrail in uyguladığı deniz ablukası, Gazze ye yönelik uluslararası yardımların da geçişini engellemektedir. Birçok insani yardım, Gazze'ye deniz yoluyla gönderilememekte ve bu durum, bölgedeki insani krizleri derinleştirmektedir.

İsrail in bu ticari ve askeri faaliyetleri, uluslararası hukukun ihlali olarak değerlendirilmekte ve Filistin halkının egemenlik haklarını ciddi şekilde sınırlamaktadır. Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (UNCLOS) ve diğer uluslararası sözleşmeler, deniz sahalarındaki egemenlik haklarını devletlerin takdirine bırakmakta ve bu haklar, deniz altı kaynaklarının kullanımı, balıkçılık ve ticaret için büyük öneme sahiptir. Ancak, İsrail in askeri kontrolü ve politik müdahalesi, bu hakların uygulanmasını engellemektedir. 2012 yılında Birleşmiş Milletler, Filistin i gözlemci devlet olarak kabul etmesine rağmen, Filistin in deniz sahalarındaki egemenlik haklarını savunabilmesi için gerekli uluslararası tanınmayı ve desteklemeyi elde edememiştir. Bu durum, Filistin in doğal kaynaklarına ve deniz alanlarına yönelik egemenlik haklarını kullanabilme kapasitesini büyük ölçüde sınırlamaktadır.

Sonuç olarak, İsrail'in Filistin'in deniz sahalarından çıkararak yaptığı ticari faaliyetler, sadece Gazze'nin doğal gaz yatakları ve balıkçılık sektörünü değil, aynı zamanda bölgedeki ekonomik kalkınma ve insani koşulları da olumsuz etkilemektedir. İsrail in deniz sahalarındaki egemenlik hakları üzerindeki kontrolü, Filistinlilerin denizden faydalanmalarını engellemekte ve bu kaynaklardan elde edilecek gelirleri Filistin halkına sağlamamaktadır. Filistin in bu kaynakları kullanabilmesi ve denizden faydalanabilmesi için uluslararası toplumun desteği ve İsrail ile barışçıl bir çözüm sağlanması gerekmektedir. Bu çözüm, sadece Filistin için değil, bölgedeki istikrar ve barış için de önemli bir adım olacaktır. Ancak, İsrail in bölgedeki askeri ve siyasi gücü, Filistin in deniz sahalarındaki haklarını savunmasını zorlaştırmakta ve bölgedeki kaynakların adil bir şekilde paylaşılmasını engellemektedir.

Doğu Akdeniz Boru Hattı Projesi (Eastmed)

EastMed (East Mediterranean Natural Gas Pipeline) Boru Hattı Projesi, İsrail açıklarında bulunan doğal gaz rezervlerinin Kıbrıs, Girit ve Yunanistan üzerinden İtalya ya ve oradan da Avrupa ya ulaştırılmasını amaçlayan geniş kapsamlı bir enerji altyapı projesidir. Toplam uzunluğu yaklaşık 2.000 kilometreyi bulması planlanan bu boru hattı, Avrupa'nın Rus gazına olan bağımlılığını azaltmak ve enerji arz güvenliğini artırmak adına stratejik öneme sahiptir.

Proje, ilk kez 2016 yılında İsrail, Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi arasında yapılan anlaşmalarla gündeme gelmiş, Avrupa Birliği tarafından da desteklenmiş ve "Ortak İlgi Projesi" (Project of Common Interest - PCI) listesine alınmıştır.

Projeye Yönelik Zorluklar ve Gelişmeler; EastMed, her ne kadar teknik olarak mümkün görünse de hem ekonomik hem de jeopolitik açılardan ciddi zorluklarla karşı karşıyadır:

ABD'nin Desteğini Çekmesi (2022): 2022 yılında ABD, projenin maliyet açısından sürdürülebilir olmadığını, çevresel etkilerinin kaygı verici olduğunu ve bölgesel gerginlikleri artırabileceğini gerekçe göstererek resmî desteğini çekmiştir. Bu karar, projeye duyulan uluslararası güveni zedelemiş ve finansal kaynak bulma ihtimalini azaltmıştır.

Yunanistan-İsrail Görüşmeleri (2025): 2025'in başlarında, Yunanistan ve İsrail liderleri, projenin yeniden canlandırılması için görüşmelere başlamış, ancak daha küçük ve ekonomik alternatifler üzerine yoğunlaşmıştır. Özellikle doğal gazın boru hattı yerine Kıbrıs üzerinden LNG (sıvılaştırılmış doğal gaz) olarak Avrupa'ya sevkiyatı seçeneği ön plana çıkmıştır.

Teknik ve Ekonomik Zorluklar: Derin deniz boru hattı inşası son derece yüksek maliyetlidir. Projenin geçeceği bölgedeki gaz rezervlerinin uzun vadeli boru hattını ekonomik olarak destekleyip destekleyemeyeceği tartışmalıdır. Aynı zamanda Avrupa'nın fosil yakıtlardan uzaklaşma politikası da projeyi riskli hale getirmektedir.

Alternatif Güzergâhlar: EastMed'in hayata geçirilmemesi durumunda Doğu Akdeniz gazının Mısır'daki mevcut LNG terminalleri aracılığıyla dünya pazarına sunulması daha hızlı ve ekonomik bir çözüm olarak görülmektedir.

Sonuç: Belirsiz Bir Gelecek

2025 itibarıyla EastMed Boru Hattı Projesi, uluslararası enerji politikaları, bölgesel rekabet ve teknik-ekonomik engeller nedeniyle belirsizliğini korumaktadır. İsrail ve Yunanistan projenin tamamından vazgeçmemiş olsa da artık daha sınırlı ölçekli, esnek ve ekonomik seçenekleri değerlendirmeye yönelmektedir. Enerji güvenliği, yeşil dönüşüm ve bölgesel diplomasi projeyi şekillendirecek temel unsurlar olarak öne çıkmaktadır.

Kısa Bir Not; Türkiye Nerede Duruyor?

İsrail Cumhurbaşkanı Isaac Herzog 3 Mart 2022'de neden Türkiye'yi ziyaret etti?

Herzog, "Amacımız, (Türkiye-İsrail) ülkelerimiz ve halklarımız arasında dostane ilişkilerin gelişmesinin temellerini atmaktır."

"İsrail ve Türkiye birçok alanda hepimizin ev olarak adlandırdığı bu bölgeyi çarpıcı biçimde etkileyecek bir iş birliği yapabilir ve yapmalıdır."

Ziyaretim başlatmış olduğunuz (Cumhurbaşkanı Erdoğan'a söylüyor) diyalogun ve takdire şayan bağlantının devamıdır.

Yani, öylesine dikkate alacaksın ki yaşamayı, yetmişinde bile mesela zeytin dikeceksin. Hem de öyle çocuklara falan kalır diye değil. Ölmekten korktuğun halde ölüme inanmadığın için. Yaşamak, yani ağır bastığından (Nazım Hikmet'in Yaşamaya Dair şiirinden alıntı yapıyor. Sanki Filistinlileri öldürmüyorlarmış gibi!)."

İsrail Cumhurbaşkanı Herzog'un Mart 2022'deki Ankara ziyaretini, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun mayıstaki İsrail ziyareti izledi. Ardından da dönemin İsrail Başbakanı Yair Lapid de hazıranda Türkiye'yi ziyaret etti. Bu karşılıklı ziyaretlerin akabinde Türkiye ve İsrail, 17 Ağustos 2022'de diplomatik ilişkilerin en üst seviyeye çıkarma ve karşılıklı büyükelçi atama kararı almıştı.

Bu gelişmelerin somut meyvelerinden bir tanesi de İsrail havayollarının Türkiye'ye sefer düzenleyebilmesine dair anlaşmanın onaylanması olmuştu. Ayrıca İsrail Cumhurbaşkanı Isaac Herzog, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ı İsrail'e davet etmişti. Ki 7 Ekim Aksa Tufanı Operasyonları olmasaydı bu ziyaretin gerçekleşmemesi için herhangi bir engel bulunmuyordu.

Gelelim yazının asıl konusuna; Bazılarınızın hatırlayacağı üzere o dönemde İsrail'in Filistinlilerin denizinden gaspettiği gazın Avrupa'ya ulaştırılması için Avrupa, Güney Kıbrıs, ABD ve İsrail çabalıyordu (Eastmed projesinden bahsediyorum.).

AB Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen: "İsrail'i Kıbrıs ve Yunanistan'a bağlayan, dünyanın en uzun ve en derin su altı güç kablosu (Çalınan gazın Güney Kıbrıs üzerinden Avrupa'ya taşınmasından bahsediyor.). Bu zamanla yenilenebilir enerjiden elektrik üretimi sağlayacak

"İkincisi ise Doğu Akdeniz'de bir gaz ve temiz hidrojen boru hattı. Bu hem Avrupa'nın hem de İsrail'in enerji güvenliğine yapılan bir yatırım.

Her ne kadar çalınan bu gazın Eastmed projesi ile Avrupa'ya ulaştırılması için çaba harcanmış olsa da ABD'nin projeden desteğini çekmesi üzerine hayaller suya düşmüştü. Gündeme gelen ise bu gazın TÜRKİYE ÜZERİNDEN AVRUPA'YA TAŞINMASI olmuştu.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan: Bu iş, Türkiye siz olmaz (Gazın AB'ye ulaştırılmasından bahsediyor.). Çünkü eğer buradan Avrupa'ya gaz gidecekse bu ancak Türkiye üzerinden olur. Berat Bey, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı olduğu dönemde bile İsrailli muhabatı, o zaman o teklifle gelmişti. İş bir yere doğru da gidiyordu. Belki biz o zaman İsrail ile o işi bağlayabilirdik. Peki şimdi bağlama umudu yok mu? Şartlar oturup konuşulur. Çünkü bu işin menfaat analizleri çok önemli. Belli bir yere de geldik.

Emekli Tümamiral Deniz Kutluk: "İsrail, gazının bir kısmını Mısır'a veriyor, bir kısmını Ürdün'e veriyor. Fakat büyük bir kısmını veremiyor hiçbir yere. Dolayısıyla İsrail'in doğusunda da böyle bir pazar yok. Mecburen Batı'ya gitmek zorunda... Bütün bunlar düşünüldüğünde bu gazın nihai gidecek olduğu yer Türkiye'dir."

İşte İsrail Cumhurbaşkanı Isaac Herzog'un Türkiye'ye yaptığı ziyaretteki en önemli mesele Filistinlilerin işgal edilen denizinden çıkarılan gazın TÜRKİYE ÜZERİNDEN AVRUPA'YA TAŞINMASIYDI.

Burada akıllara çeşitli sorular geliyor; İsrail 7 Ekim'den önce Filistinlilere gül mü veriyordu? İsrail, Filistin devletinin varlığını kabul mü ediyordu? Vadedilmiş topraklar diye bir dertleri

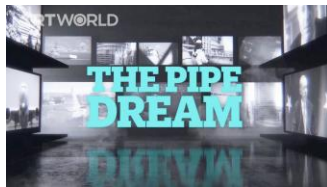
yok muydu? Türkiye ile dostlar muydu(!)? Eğer bu sorulara verecek cevabınız hayır ise, neden İsrail ile Filistinlilerin gazının Avrupa ya taşınması için konuşup anlaşmaya çalıştınız?

Not; mesele günün değişen koşullarına göre değil, tarihe, vicdana ve hukuka göre hareket etmektir. İsrail dün bölge için tehlikede idi, bugün tehliktedir, yarın da tehlike olacaktır. Her türlü plan ve hareket buna göre düşünülmelidir.

Sadece bu konu ile ilgili açık kaynaklar;

- 1- <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/israil-cumhurbaskani-herzog-amacimiz-turkiye-ve-israil-arasinda-dostane-iliskilerin-gelismesinin-temellerini-atmaktir/2529344>
- 2- <https://tr.euronews.com/2023/01/11/israil-cumhurbaskani-isaac-herzog-erdogani-ulkesine-davet-etti>
- 3- <https://tr.euronews.com/2022/09/05/israil-basbakani-lapid-turkiye-ile-havacilik-anlasmasini-onayladik>
- 4- <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-61800510>
- 5- <https://www.trthaber.com/haber/dunya/yunanistanin-eastmed-hezimetini-gercekci-bir-proje-degildi-645344.html>
- 6- <https://www.trthaber.com/haber/dunya/eastmed-projesi-coktu-alternatifler-neler-650450.html>
- 7- <https://www.trthaber.com/haber/dunya/eastmed-projesi-coktu-alternatifler-neler-650450.html>
- 8- <https://tr.euronews.com/2022/01/18/cumhurbaskan-erdogan-dan-eastmed-icin-israil-e-yesil-s-k-sartlar-konusulur>
- 9- <https://www.setav.org/east-med-dogal-gaz-boru-hatti-projesi/perspektif-eastmed-projesinde-donum-noktasina-mi-geliniyor>

10-

Sonuç

Yazımızda da değindiğimiz gibi İsrail tıpkı Filistin'in kara ülkesini işgal ettiği gibi deniz ülkesini de işgal etmektedir. Hâl böyle iken Filistin'in kara ülkesinin işgal edilmesini gündemde tutup deniz ülkesinin işgal edildiğini göz ardı etmek ya da unutmak İsrail İşgalciliğinin bir yönünün eksik kalmasına sebebiyet verecektir. Halbuki İsrail işgalcidir ve bu işgalciliğinin çeşitli yönleri ve unsurları mevcuttur. Denizden işgal ise bahsettiğimiz gibi bu işgalciliğin sadece bir yönüdür.

Ne dedik? İsrail'in Filistin'in denizini işgal etmesi tıpkı toprağını işgal etmesi gibi Uluslararası Hukuka aykırıdır. Uluslararası Hukuka aykırılığın ne kadar önemli olduğunu sorguluyor olabilirsiniz. Bu sorgulamanızda da bir yere kadar haklısınız, lakin Uluslararası Hukuk hâlâ devletlerin eylemlerinin uygunluğunu aradığı bir yer. Bundan dolayı da İsrail'in Filistin'i denizden de işgal etmesinin dile getirilmesi önemli. Çünkü herhangi bir sessiz kalma durumu Uluslararası Hukuk tarafından "rıza" olarak kabul edilebilir. Siz de kabul edersiniz ki Uluslararası Hukuk bağlamında böyle bir kabul İsrail tarafından hemen sahiplenilecektir. Bundan dolayı İsrail'in Filistin'in denizini işgal ettiği tıpkı Filistin'in toprağını işgal ettiği gibi dile getirilmeli/unutulmamalıdır.

İsrail'in Filistin'in denizini işgal etmesinin Filistin'e ekonomik maliyeti ise ticaret, balıkçılık, maden ve petrol olmak üzere çeşitli alanlarda kendini göstermektedir. Son dönemlerde sıkça konuşulan Doğu Akdeniz'deki hidrokarbon yataklarının varlığı bu ekonomik maliyetten bir tanesidir. Her ne kadar Doğu Akdeniz'in enerji bakımından ne kadar bir ekonomik değere sahip olduğu tam olarak belli değilse de ortada ciddi bir şeylerin olduğu ise herkesin malumu. Tüm bunlardan öte Filistin gibi İsrail'in ve yandaşlarının ambargosu altından bulunan bir yer için denizden balıkçılık ve ticaret anlamında yararlanamamak bile başlı başına büyük ve ciddi bir sorundur.

Dediğimiz gibi İsrail Filistin'in denizini de işgal etmektedir. Bu işgal ise en az kara işgali kadar büyük ve ciddi sorunlar yaratmaktadır. Bu noktada üzerimize düşen görevlerden bir tanesi nasıl İsrail'in Filistin'in kara ülkesini işgal etmesine ses çıkarıyorsak aynı şekilde denizden işgale de ses çıkarmamız gerekmektedir. Dileriz ki bu çalışmamızın da İsrail'in işgalciliğinin duyurulmasında bir katkısı olur.

Kaynakça;

Abdallatif, Sedda. *Uluslararası Hukuka Göre Filistin deki İsrail Yerleşimi. Doktora Tezi.*

Alborno, Dina. *Filistin Sorunu, Hamas ve Mücadelesi. Yüksek Lisans Tezi.*

Alhatom, Mohammed A.M., *BM Güvenlik Konseyi Kararlarında Filistin ve Keşmir Meseleleri. Yüksek Lisans Tezi.*

Erozan Boğaç, *Türkiye’de Uluslararası İlişkiler Disiplininin Uzak Tarihi: Hukuk-ı Düvel (1859-1945)*

Karaköse, Hasan. *Filistin ve Kudüs Meselesine Genel Bir Bakış (XIX. Yüzyılın Ortasından XX. Yüzyıl Ortalarına Kadar). ” Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED), Cilt 4, Sayı 2 (2018): 150–165.*

Mushtaha, Mohammed. *Filistin in Deniz Yetki Alanları. Yüksek Lisans Tezi.*

Püsgüllü, Sebahattin. *1973 Savaşına Kadar Filistin Sorunu ve Arap-İsrail Savaşlarının Analizi. Yüksek Lisans Tezi.*

Sarı, Özge. *Tarihi Perspektifi ile İsrail - Filistin Sorunu.*

Yiğit, Ali Ata. *Filistin Meselesinin Kronikleşmesi (1918–1948). ” Türk Dünyası Araştırmaları, Cilt 123, Sayı 243: 391–414.*

Zeineddin, Anas. *Uluslararası Ceza Mahkemesi İçtihatları Kapsamında Filistin Sorunu. Yüksek Lisans Tezi.*